

К. О. Михайлова
Студентка I (ск) курсу
Спеціальність «Соціальна робота»
ОНУ імені І. І. Мечникова
Науковий керівник:
Кандидат юридичних наук,
О. О. Винницький

ПРОБЛЕМАТИКА ЖІНОЧОГО АСПЕКТУ В МІСЦЯХ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ

Анотація. В Україні для жінок, засуджених до позбавлення волі, функціонують 11 виправних колоній, виправний центр для дорослих жінок та виховна колонія для неповнолітніх. Висвітлена на сайті пенітенціарної системи інформація показує, що за останнє десятиріччя в Україні відсоток ув'язнених жінок становить приблизно 5–6% від загальної кількості ув'язнених. За статистичними даними станом на першу половину 2018 року чисельність ув'язнених всього—38 878, жінки складають 1896 осіб з загальної кількості. Так як переважна кількість ув'язнених - чоловіки, пенітенціарна система в Україні розрахована саме на їх утримання, тому і відображає чоловічий погляд на чоловічі проблеми в ув'язнені.

Таким чином, жіночий аспект при відбуванні покарання у вигляді позбавлення волі, дотримання їх прав, свобод, законних інтересів, урахування природних психологічних, фізіологічних та соціальних потреб заслуговує на особливу увагу.

Ключові слова: засуджені жінки, Кримінально-виконавчий кодекс України, материнство.

Метою роботи є розгляд основних психологічних і соціальних проблем жінок в місцях позбавлення волі.

Відповідно до статті 93 Кримінально-виконавчого кодексу України «Засуджений до позбавлення волі відбуває весь строк

покарання в одній виправній чи виховній колонії, як правило, у межах адміністративно-територіальної одиниці відповідно до його місця проживання до засудження або місця постійного проживання родичів засудженого» [1]. Але при детальному аналізі існуючих установ виконання покарання можна прослідкувати, що не в кожному регіоні України наявні такі установи для утримання жінок, засуджених до позбавлення волі. Також різко простежується нерівномірність їх розташування. Так, на території Центрально-Західного міжрегіонального управління з питань виконання кримінальних покарань та пробації немає жодної жіночої виправної колонії. У зв'язку з цим, виконання покарання відбувається на значній дистанції від дому, що призводить до порушення зв'язку чи повне припинення контактів жінки із сім'єю та колишнім оточенням [3]. Така ситуація має вагомий негативний вплив на психоемоційний стан ув'язненої, виникає емоційна деривація, уповільнюється адаптація в «нових умовах», погіршується подальша ресоціалізація жінки по закінченню строку виконання покарання.

Відповідно до ст. 18 та ст. 150 Кримінально-виконавчого кодексу України жінки відбувають покарання у виправних колоніях мінімального рівня безпеки із загальними або полегшеними умовами тримання, колоніях середнього рівня безпеки та секторах середнього рівня безпеки виправних колоній мінімального рівня безпеки із загальними умовами тримання. У колонії мінімального рівня безпеки із загальними умовами тримання направляються жінки, засуджені до позбавлення волі за злочини невеликої, середньої тяжкості, тяжкі та особливо тяжкі злочини. У виправні колонії мінімального рівня безпеки із загальними умовами тримання переводяться жінки із виховних колоній після досягнення 18-річного віку для подальшого відбування покарання [1].

Вчинення злочину жінкою в стані вагітності є пом'якшувальною обставиною при винесенні вироку, згідно з законодавством України. Категорія вагітних засуджених жінок, та

жінок, які мають дітей у віці до трьох років є найбільш уразливою та специфічною, особливо враховуючи той факт, що в нашій країні функціонує лише дві виправні колонії, де наявні будинки дитини: Чернігівська виправна колонія № 44 та Кам'янська виправна колонія №34 [2]. В пенітенціарних установах існує необхідність створення умов для виховання дитини, наближених до домашніх, так як це сприятиме їхньому нормальному розвитку і успішній соціальній адаптації.

Материнство є основною біологічною і соціальною функцією жінки. В умовах ізоляції у засуджених жінок бажання стати матір'ю супроводжується високим рівнем страху. Це обумовлено деякими особливостями жінок, які скоїли злочин. Найчастіше вони самі виховувалися в неблагополучних сім'ях або дитячих будинках, через що не мають відповідного позитивного паттерну поведінки, були обмежені в увазі та проявах емоційного тепла зі сторони батьків, соціального оточення, були свідками насильства чи мають схильність до різних видів аддикцій. Всі вищеперераховані чинники потрібно враховувати при наданні психологічної, медичної і правової підтримки з боку адміністрації пенітенціарних установ, задля зниження їхнього впливу на майбутню матір.

Тривале перебування жінки в ізоляції, страх перед майбутнім мають вагомий вплив на погіршення психічного стану та істотно впливають на поведінку під час вагітності. Депресія, апатія, байдужість або агресія, неврівноваженість, істеричність та схильність до порушення режиму вимагає врегулювання таких проблем, тобто створення умов для оптимальної адаптації жінок, покращення житлово-побутових умов, збалансоване харчування [4].

Висновок. Для нормального функціонування пенітенціарної системи в Україні є необхідність перегляду законодавчих актів і їх удосконалення. Державні установи виконання кримінальних покарань у вигляді позбавлення волі для жінок мають бути розташовані у кожній області країни, таким чином зменшиться

кількісне навантаження на існуючі такі заклади. Завдяки цьому, в ув'язнених жінок вирішиться питання емоційних розладів, підвищиться рівень адаптованості до умов в ізоляції. Зменшення кількості засуджених жінок, які перебувають в ув'язненні призведе до удосконалення можливості адміністрації пенітенціарних установ покращувати соціально-побутові умови, контролювати рівень захворюваності жінок на соціально небезпечні хвороби та стан здоров'я в цілому, чого потребує кожна жінка, так як це впливає не тільки на психоемоційний стан, а й на здоров'я всієї нації. Держава зобов'язана забезпечувати реалізацію прав дітей, їхній захист і підтримку. Діти, які знаходяться в будинках дитини при закладах виконання покарань є найбільш уразливими. Вони потребують створення особливих умов, захисту та догляду. Для цього необхідними є заходи для покращення спеціальних приміщень та обладнання для розвитку, навчання, проживання дітей та створення можливості проведення ігрових, дозвіллевих заходів. Беручи до уваги вагітних жінок, та жінок, які мають малолітніх дітей виникає необхідність особливої багатогранної підтримки по завершенні терміну виконання покарання у вигляді позбавлення волі. Акцент має бути направлений на створення центрів для ресоціалізації жінок, підвищення можливості працевлаштування та успішну адаптацію в суспільстві, виправлення поведінки, корекція аддиктивних станів, якщо такі існують, в тому числі сприяння зменшенню рецидивної злочинності.

Список використаних джерел

1. Кримінально-виконавчий кодекс України від 02.10.2018 р. № 2581-VIII [Електронний ресурс]: Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1129-15>
2. Офіційний сайт пенітенціарної служби України [Електронний ресурс]: Режим доступу: <https://www.kvs.gov.ua/peniten/control/main/uk/index>

3. Резніченко С. В., Резніченко Г. С. Щодо необхідності реформування виправних колоній, призначених для утримання засуджених жінок // Серія: Право. – 2018. № 4 (62) [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://www.law.stateandregions.zp.ua/archive/4_2018/22.pdf
4. Сучасні проблеми та тенденції розвитку кримінально-виконавчого права в Україні: збірник матеріалів Всеукраїнського науково-практичного семінару // Кримінологічна асоціація України. – Х.: ХНУВС, 2015. – 200 с. [Електронний ресурс]: Режим доступу: [http://files.visnikkau.org/200000746b5bacb7ad1/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA\(%D0%9A%D0%92%D0%9F\)-%D0%BF%D0%B5%D1%87%D0%B0%D1%82%D1%8C.pdf](http://files.visnikkau.org/200000746b5bacb7ad1/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA(%D0%9A%D0%92%D0%9F)-%D0%BF%D0%B5%D1%87%D0%B0%D1%82%D1%8C.pdf)